

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ “УКРАЇНА” (КИЇВ)
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ (БІЛА ЦЕРКВА)
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КЗ КОР “БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ”
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА (УМАНЬ)**

Суспільство, наука, освіта: актуальні дослідження, теорія та практика

**Всеукраїнська
науково-практична конференція**

23-24 листопада 2023 року

м. Біла Церква

Дуже важливо, щоб ведучий арт-терапевтичних занять сам був психологічно зрілою особистістю й не мав хронічних негативних емоційних переживань (тривоги, депресій), через які він просто не зможе адекватно сприймати дитину. Ведучий має бути відкритим, приймати дитину такою, яка вона є, не допускати критики на її адресу, обговорювати не саму дитину, а її вчинки, чітко даючи зрозуміти, що її попри все розуміють та люблять, а також схвалення та прийняття всіх продуктів творчої діяльності незалежно від їх змісту, форми та якості.

Необхідно володіти здібностями до аналізу власних відчуттів, переживань та дій, гнучким мисленням, щоб уміти вчасно змінити характер взаємин з дитиною.

Вимоги до ведучого як професіонала. Найкраще, щоб ведучим арт-терапевтичних занять у притулку та ЦСПР для дітей був штатний психолог, що має базову відповідну освіту, розуміє особливості перебігу психічних процесів у дітей, орієнтується у психофізіології, діагностиці, корекції, реабілітації та терапії, а окрім того – знає дитину, всі її потреби й особливості.

Психолог закладу, який володіє одним або декількома видами арт-терапії, може організувати навчання для вихователів і продемонструвати найпростіші методики, що можуть бути доречними у застосуванні з дітьми різного віку й не вимагають глибокої психологічної підготовки від ведучого.

Отже, психокорекція та психотерапія за допомогою різних видів арт-терапії пов'язана з народженням у людини нових креативних потреб та способів їх задоволення, допомагає особистості по-новому поглянути на звичні речі, відчути позитивні емоції, виплеснувши та розрядивши негатив. Різні види арт-терапії надають можливість самовираження, самопізнання і дозволяють особистості піднятися на більш високу сходинку свого розвитку.

Література

1. Безпалько О. В. «Соціальна педагогіка» Пауля Наторпа: нове прочитання в контексті євроінтеграції. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 1-2. С. 13-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2017_1-2_424.
2. Вознесенська О. Арт-терапія в роботі практичного психолога : Використ. арт-технологій в освіті. Київ : Шк. Світ, 2017. 120 с.
3. Животенко Л. Арт-терапія : популярні методи в роботі психолога. *Психолог дошкілля*. 2016. № 1. С. 26-27.
4. Животенко Л. Арт-терапія як інноваційна технологія у позашкільному навчальному закладі. *Психолог дошкілля*. 2016. № 1. С. 4-8.
5. Куртішова І. Арт-терапія для дітей : майстер-клас для педагогів. *Психолог дошкілля*. 2015. № 7. С. 24-26.
6. Полякова Н. Корекція емоційно-поведінкових розладів засобами музичної терапії. *Психолог*. 2005. № 39. С. 27-31.
7. Чернявська О. Сприйняття кольору дітьми. *Психолог*. 2021. № 17. С. 25-27.

УДК 159.923

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ САМОСТАВЛЕННЯ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

*Хомчук О.П., канд.псих. н., доцент,
Білоцерківський національний аграрний
університет, м. Біла Церква*

Самосвідомість особистості визначається як феномен, що виникає зі свідомості по мірі становлення суб'єктності людини та визначення нею системи

знань про себе, своїх ресурсів та потенціалів. Самосвідомість має подвійну спрямованість (суб'єктну та об'єктну), виконує функцію регуляції особистості двох рівнях – особистості («Я – Я») та групи («Я – Інші»). Самоствавлення дослідники відносять до процесуальної емоційно-оцінної сторони самосвідомості, розглядаючи його як афективний компонент, пов'язаний із переживаннями людини стосовно уявлень про себе, відображає ціннісне ставлення до різних сторін свого «Я» у вигляді почуття самоповаги, самоприйняття, переживання своєї успішності. Це дозволяє особистості рефлексувати себе, зберігати внутрішню стабільність свого «Я» [1].

У контексті структурно-функціональної моделі особистості, заснованої на принципах системного та метасистемного підходів, самоствавлення особистості розглядається як специфічна форма активності суб'єкта щодо свого «Я», формуючись на рівні особистості, сприяє рефлексивному розумінню людиною самого себе і через внутрішні оцінки власних характеристик та якостей визначає предметний зміст емоційних переживань у вигляді самоповаги, аутосимпатії, самоінтересу [2, 5].

Існує дві модальності самоствавлення, що визначають позитивну або негативну емоційну оцінку людиною власної особистості у категоріях аутосимпатії, самоінтересу, самозвинувачення, самоприйняття та саморозуміння. Модальність самоствавлення визначає активність життєвої позиції особи: позитивне самоствавлення ініціює самоактуалізацію на основі інтернального локусу «Я», негативне – діяльнісне ставлення до життя, зумовлене прагненням до зняття високої особистісної напруги та дискомфорту (при розвиненій інтернальності стимулює активність життєвої позиції, при відсутності самоінтересу – визначає провідну життєву позицію) [2].

Найактивніше процес становлення самоствавлення відбувається у періоди підліткового та юнацького етапів вікового розвитку особистості. Розглядаючи проблему формування самоствавлення у молодих людей в період юності, слід зазначити, що воно виступає ключовою складовою зрілої особистості. Це пов'язано з тим, що на початковому етапі навчання у ЗВО разом із психологічним і професійним саморозвитком відбувається осмислення індивідом свого «Я», вироблення ним власної системи ціннісних орієнтацій. Крім того, ставлення людини до себе пов'язане також із формуванням світогляду особистості, який активно відбувається протягом всього юнацького періоду [5,6].

Традиційно це період відокремлення від батьків, початок самостійного життя, коли багато молодих людей, починаючи навчатися у вищих чи середньоспеціальних навчальних закладах, їдуть з рідного дому. Освітнє середовище створює умови для розкриття особистості у навчальній діяльності та формує ставлення молоді до самої себе. Адекватне самоствавлення і самооцінка, будучи внутрішніми рефлексивними якостями особистості, впливають на процес особистісно-професійного розвитку молодих людей у студентському віці. Самоствавлення є складною взаємодією як когнітивних, так і афективних компонентів ставлення людини до себе, визначаючи при цьому її соціальну активність і регулюючи поведінку, визначаючи перспективи подальшого особистого та професійного самовдосконалення [4].

Розглядаючи проблеми формування самоствавлення особистості, необхідно розглядати також особливості самооцінки особистості. Виступаючи основним компонентом самосвідомості, вона має важливе значення на етапі юності, оскільки тісно пов'язана з побудовою життєвих планів, визначенням свого місця в житті. Від рівня самооцінки залежить адаптація молодих людей у соціумі [3].

Таким чином, самоствавлення формується в юнацькому віці під впливом умов освітнього середовища та включає оцінку своїх уявлень про себе, самоінтерес, аутосимпатію, самоповагу.

Література

1. Горбатих В. Самоствавлення особистості як емоційний компонент самосвідомості. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 13. С. 48–53.
2. Кідалова К. С. Психологічні особливості самоствавлення особистості: аналіз концепцій та підходів. *Український психологічний журнал*. 2018. № 2. С. 48.
3. Тищенко Л. Феноменологія самоствавлення в психологічній науці. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського*. 2012. № 2(9). С. 230–233. 51.
4. Токарева Н. Основи вікової психології : навч.-метод. посіб. Кривий ріг, 2013. 283 с.
5. Яворська-Ветрова І. В. Теоретичний аналіз проблеми самоствавлення: ціннісний аспект. *Актуальні проблеми психології. Психологія обдарованості. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2017. № 6(13). С. 198–206. 58.
6. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції : феноменологія, теорія і практика. : навч. посіб. Київ : Вища шк., 2006. 382 с.

УДК 159.922.8/.923.2

ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ У РАНЬОМУ ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Карпенко О.А., здобувачка
вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Відкритий міжнародний університет розвитку
людини «Україна», м. Київ

Ранній юнацький вік є дуже важливим етапом у розвитку людини. Він є перехідним і знаходиться між дитинством і дорослістю. В цей період молодь обирає майбутню професію, навчається, знаходить нове коло спілкування, починає працювати а, іноді, навіть створює свою власну сім'ю. Відтак, для успішного розвитку особистості в юнацький період важливим є адекватний рівень її самооцінки.

Аналіз психологічної літератури показав, що питаннями самооцінки займалися, С.Д. Максименко, Т.М. Титаренко, Ф. Зімбардо, Ч. Кулі, М. Лісіна, А. Липкіна, Дж. Мід, У. Джеймс, С.Л. Рубінштейн, К.Хорні, О. Музика, В.В. Столін та інші.

Самооцінка формується на основі оцінки результатів власної діяльності, а також на основі співвідношення реальних і ідеальних уявлень про себе [1]. При чому, чим меншим є розрив між реальним та ідеальним, тим вагомішим є визнання власних досягнень.

В свою чергу на формування та розвиток самооцінки впливає низка чинників: провідна діяльність, яка змінюється з віком особистості, ступінь її успішності, характер спілкування з найближчим оточенням, відчуття підтримки, захищеності, фізичні дані, а саме: зріст, фізична сила, наявність чи відсутність фізичних недоліків та серйозних хвороб. Проте, слід зазначити, що і самооцінка має вплив на діяльність, спілкування, поведінку людини.

Успішному розвитку самооцінки в юнацькому віці сприяє прийняття батьками дитини та демократичні стосунки з нею. Юнаки з позитивною

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ З ЕМОЦІЙНО-ПОВЕДІНКОВИМИ РОЗЛАДАМИ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ Карпова О.О., Карпова К.О.....	165
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ САМОСТАВЛЕННЯ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ Хомчук О.П.....	168
ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ У РАНЬОМУ ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ Карпенко О.А.....	170
РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ЯК АДАПТАЦІЙНИЙ РЕСУРС ПЕДАГОГА У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ СИТУАЦІЯХ Панченко Т.Л.....	172
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ЕМОЦІЙНО-ПОЧУТТЄВОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ Копчар В.М.....	175
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ РЕГУЛЯЦІЇ КОГНІТИВНОГО РОЗВИТКУ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ Швець Г.Ю.....	178
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ВОЛІ ЯК ВИЩОГО РІВНЯ ПСИХІЧНОЇ РЕГУЛЯЦІЇ ПОВЕДІНКИ Бондар А.В.	182
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ Никоненко Л.О.....	184
PSYCHOLOGICAL EFFECT OF THE MASS DDOS HACKER ATTACKS ON THE GOVERNMENT SITES Петік Я.О.....	188

**СЕКЦІЯ
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН**

ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ШЛЮБУ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ Мозолюк-Боднар Л.М.....	190
ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ КАТЕГОРІЇ «ЮРИДИЧНА ФІКЦІЯ» В КОНТЕКСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН Сидоренко В. В.....	192